

Nõustamist võib vaja minna igapäeval

Foto: Rauno Volmar

Õppenõustamissüsteemi arendamine

ÕPITUGI

PEDAGOOGILIS-PSÜHHOLOGILINE NÕUSTAMISTEENUS PEAB OLEMA KÄTTESAADAV KÕIKJAL EESTIS.

MERIKE MÄNDLA
haridus- ja teadusministeeriumi
üldharidusosakonna peaekspert

Pedagoogilis-psühholoogilist nõustamisteenust pakutakse igas Eesti maakonnas, kuid see on killustatud, piirkonniti erineva kvaliteediga ja ebahõltselt kättesaadav. Sageli pole koolidel teenuse kohta teavet. Nõustamiskeskused, mis pakuvad nii eripedagoogilist, psühholoogilist kui ka sotsiaalpedagoogilist nõustamist ja õpituge, on seni vaid kahes linnas: Tartus ja Pärnus.

Tavakooliõpetajad pole erivajadustega lastega töötamiseks sageli piisavalt ette valmistatud. Nad vajavad laste õpiraskuste ja kooliskäimisega seotud probleemide võimalikult varajaseks ennetamiseks, äratundmiseks, leevendamiseks ja kõrvaldamiseks tugispetsialistide abi. Mõnes koolis on loodud õpilaste abi meeskonnad ja toetatakse hariduslike erivajadustega õpilasi. Kuid kahjuks ei tehta seda süsteemselt kaugeltki kõigis koolides.

Et nõustamisteenus oleks kättesaadav kõigile, kes seda vajavad, on haridus- ja teadusministeerium Euroopa Sotsiaalfondi toel ellu kutsunud õppenõustamissüsteemi arendamise programmi.

TUGITÖÖTAJAJD EI JÄTKU

Üks indikaator, mis näitab õigeaegse abi puudumist, on suur koolist väljalangemise osakaal just kolmandas kooliastmes või siis alles kolmandas kooliastmes erivajadustega laste kooli suunatute arv. 13 protsendil tavakooli õpilastest on hariduslik erivajadus. Nii õpib tavakoolis 33 protsenti kerge intellektipuudega õpilastest, sügava ja raske intellekti-

Lustivere põhikooli õpilased Laeva rabas jõhvikal

puudega õpilastest on tavakooli kaasaatuid 14 protsenti, kuulmis- ja nägemispuudega lastest õpib tavakoolis üle 20 protsendi. Neile lisanduvad raskete ja krooniliste haigustega, emotsionaalsete ja käitumishäiretega lapsed. Needki, kes saavad Eesti kooli välisriikidest ja kellel on meist erinev kultuuritaust ning keel. Õpetajad peavad toime tulema kõigi õpetamise ja arendamisega.

Õigusaktidest tulenevalt võivad koolid hariduslike erivajadustega õpilastele pakkuda mitut tugiteenust, nagu logopeedilist abi, parandusõpet, individuaalset õppekava, tasemeõpet, õpet eri riiklike õppekavade järgi jmt. Paraku ei suuda kõik koolid rahaliste ressursside nappuse või spetsialistide puudumise tõttu seda teha. Eelmise õppeaasta andmetel pole ühtegi tugispetsialisti 55 algkoolis, 110 põhikoolis ja 34 gümnaasiumiastmega koolis.

Õigeaegse abi puudumist näitab suur koolist väljalangemise arv.

Alati ei anna tugiteenused soovitud tulemusi. Põhjuste võib olla mitu: lapse erivajadusi on märgatud liiga hilja, tugiteenuste pakumine ei ole süsteemne ja koostööle orienteeritud, tulemusi ei seirata piisavalt, napib õppe- ja juhendmaterjale kõigi lastega töötamiseks jmt.

Eks siin ole põhjus ka meie väikeste omavalitsuste rahakoti kõhnuses, mis ei luba kõikidesse koolidesse spetsialiste palgata. Ka pole väiksemates lasteaedades ja koolides spetsialistidele piisavat töökoormust. Tõsine probleem on ka vajaliku ettevalmistuse saanud inimeste puudus.

NÕUSTAMISKESKUSED KÕIKJALE
Õppenõustamissüsteemi arendamise programm on kavandatud aastateks 2008–2011 kogumahuga 35 miljonit krooni. Selle elluviimise ja täitmise eest vastutab riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Mida on kavas ette võtta?

- Igasse maakonda ja Tallinna linna luuakse õppenõustamiskeskused ning koordineeritud võrgustik õppenõustamisteenuse osutamiseks.

- Igas maakonnas on omavalitsusüksuste maakondlike liitude ja maavalitsuste haridusosakondade toel välja valitud ja nimetatud partnerid, kelle ülesanne on tegelda kõiki õppeasutusi teenindava tugikeskuse ehk nn õppenõustamiskeskuse loomise ja väljaarendamisega.

- Igas maakonnas hakkab tööle koordineerija, töötatakse välja keskuste ja teenuste rahastamise mudel, selgitatakse välja nõustamisteenuste osutajad, pannakse paika teenuse pakumise kord ja struktuur.

- Luuakse veebiportaal õppenõustamise spetsialistidele ja teenuse sihtgrupile. Sinna koondatakse kogu programmi puudutav ning nõustamiskeskusi tutvustav info, elektroonilised juhend- ja abimaterjalid.

- Korraldatakse piirkondlike arendusseminare ja teavitamisüritusi, koolitatakse keskuste spetsialiste ja juhatajaid-koordinaatoreid, töötatakse välja nõustamisteenuse kvaliteedi hindamise süsteem.

Samal teemal: Õpetajate Leht, 3.10.2008.

Partnerid maakondades:

Tallinna haridusamet (Tallinna linn); MTÜ Koostöökoda (Harju maakond); MTÜ Lääne-Viru Omavalitsuste Liit (Lääne-Viru maakond); MTÜ Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit (Ida-Viru maakond); Hiiumaa teavitamis- ja nõustamiskeskus (Hiiumaa maakond); MTÜ Kuressaare Lastekaitse Ühing (Saare maakond); MTÜ Läänemaa Õppenõustamiskeskus (Lääne maakond); SA Raplamaa Info- ja Nõustamiskeskus (Rapla maakond); SA Kesk-Eesti Noortekeskus (Järva maakond); MTÜ Jõgevamaa Nõustajate Ühendus (Jõgevamaa maakond); Pärnu õppenõustamiskeskus (Pärnu maakond); MTÜ Viljandimaa Nõustamis- ja Õpiabikeskus „Vasem-parem“ (Viljandi maakond); Tartu nõustamis- ja õpiabikeskus (Tartu maakond); MTÜ Valgamaa Omavalitsuste Liit (Valga maakond); Põlva kutseõpetamiskeskus (Põlva maakond); MTÜ Võru Noortekeskus (Võru maakond); Tartu Emajõe kool; Tartu Hiie kool.

Kontakt: Riina Otti, programmijuht, tel: 735 0715, e-post: riina.otti@ekk.edu.ee

Foto: iStockphoto

Nõu ja abi Kroonuaia tänavast

HEA NÄIDE

TARTU NÕUSTAMISKESKUS TOETAB VANEMAJD JA ÕPETAJAJD JUBA KÜMMET AASTAT.

ANA KONTOR
Tartumaa nõustamis- ja õpiabikeskuse juhataja

Tartu Kroonuaia kooli juures tegutseb eraldiseisva üksusena pedagoogilis-psühholoogilise nõustamise ja õpiabi keskus (NÕK). Seal teenindatakse kõiki Tartu linna ja maakonna lapsi, nende vanemaid, õpetajaid ja haridusasutuste tugispetsialiste.

Keskus korraldab erivajadustega tava- ja erikoolide laste psühholoogilis-pedagoogilist uurimist, kirjeldamist ja sobiva õpiabi vormi, sh lasteaia erirühma või koolitööübi soovitamist. Koostööd teevad eripedagoogid, logopeedid ja koolipsühholoogid, vajaduse korral konsulteeritakse lastepsühhiaatriga.

Probleemid, millega nõustamiskeskusesse tullaakse ja millele abi oodatakse, on aastate jooksul laienenud ja süvenenud. Peamised neist on edasijõudmatus koolis, käitumisprobleemid, suhtlemisraskused kaaslastega koolis ja väljaspool kooli, kodus jne; emotsionaalsed probleemid, mis avalduvad hirmuna kooli ja õpetaja ees, madala enesehinnangu jne. Paljud vanemad soovivad hinnata oma lapse koolivalmidusi.

Teine suur tegevusvaldkond on tavakoolide I-II kooliastme õpiraskustega laste ainealaste oskuste kujundamine, seda matemaatika ja eesti keele õpiabirühmades. Neis osalevad õpilased, kes on lühemat või pikemat aega koolist puudunud, kes ei jõua ühes või mitmes õppeaines rahuldavalt edasi. Tullaakse ka siis, kui lapsevanem ei oska kodus last aidata, ollakse konfliktis õppeaine õpetajaga, kaaslastega jne.

Õppenõustamissüsteemi arendamine

Sellest aastast laienevad NÕK-i teenused ka koolieelses eas laste kogu maakonna ulatuses. Rühmatöö toimub koolipikendust saanud ja/või arenguliste erivajadustega, sh suhtlemisprobleemidega ja hüperaktiivsetele lastele. Nõustamiskeskuse spetsialistid tegutsevad ka teismeliste, kel on raskusi koolis aktsepteeritava käitumisega.

ÕPETAJALE JA LAPSEVANEMALE
Õpetajatele ja tugispetsialistidele antakse keskuses nõu, kuidas lapse ja lapsevanematega suhelda, kuidas arvestada lapse individuaalsust, rakendada erimeetodikat, koostada individuaalset õppekava. Võimaluse piires käiakse koolides ja osaletakse vestlusringides, kus on kohal ka lapsevanem. Õpetajate soovil külastatakse tunde, kus laste probleemid kõige ehedamalt ilmnevad. Nõustajate soovitud pärast hariduslike erivajadustega lapse ja õpetaja tegevuse vahetut jälgimist on viinud enamasti heade tulemusteni. Õpetajad Eestimaa eri paigust ei pea vaevarikaks sõite Tartusse, et saada juhtnõore õppetöö diferentseerimiseks või individualiseerimiseks.

Lapsevanemad vajavad üha sagedamini võimalust rääkida probleemidest erapooletule spetsialistile. Soovitakse saada abistavaid võtteid, pedagoogilisi juhtnõore ja ka õppematerjale või kirjandust, et kodus oma last õpiraskusest või käitumissuhtlemisprobleemist üle aidata. Keskuse kaudu saab ühendust ka teiste nõustajatega (perenõustajad, arstid, lastevanemate tugigrupid).

Rahasüst hariduselule

HEA LUGEJA!

ROBERT LIPPIN
eksami- ja kvalifikatsioonikeskuse direktor

Selles infolehes tutvustab riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus viie Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) rahastatava programmi tegemisi. Miks on programmid nii olulised, miks tasub neist rohkem teada nii õpetajatel, õpilastel, koolijuhthidel, lastevanematel kui ka kohalike omavalitsuste haridusspetsialistidel? Sest tegemist on harukordse võimalusega kasu-

tada haridussüsteemi parendamisel tõesti jõulist finantsilist tuge. Aastani 2013 on eksamikeskuse elluviidavate programmide kogumaht ligikaudu 280 miljonit krooni.

Pealtnäha on programmid eripalgelised, kuid mõeldud siiski üksteist täiendama. Nii näiteks on programm, mille keskes on õppeasutus kui teravik, suunatud eelkõige sisehindamise valdkonna arengule. Samas saavad hästi toimivast sisehindamisest kasu nii õpilane, õpetaja kui ka õppeasutuse juht. Üldharidus- või kutseõpetajaid programme kaudu koolitades näib, et kõige rohkem on sellest

Robert Lippin

Foto: EKK

kasu õpetajal endal. Ometi võidab ka õppeasutus. Ja eelkõige võidab õpetaja pädevusest ja kvalifikatsioonist õpilane. Eelistada üht viiest teisest või rõhutada erilist neist mõne tähtsust ei ole lihtsalt võimalik.

Kui püüda ESF-i rahastatavatest ja eksamikeskuse juhitud ettevõtmistest noppida välja midagi, mille täitmine on Eesti riigile olnud seni rahaliselt keeruline, jääb kindlasti sõelale kutseõppe osalejate ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara koostamine. Kõik, mida programmide raames tehakse, aitab kaasa sellele, et valmiksid nüüdisaegsed ja õppekavadega sobivad õppematerjalid. Loodetavasti saab ka senisest killustatud ja piirkonniti ebahõltselt kättesaadavast peda-

gogoogilis-psühholoogilisest nõustamisest süsteemne nõustamiskeskuste võrgustik. Infoleht annab ülevaate sellest, miks, kus, kuidas ja kelle jaoks programmid toimivad. Võib-olla leiata siit ammu otsitud võimaluse õpilaste, kolleegide, koostööpartnerite õpi- ja õpetamistingimuste paremaks muutmiseks. Ning

kindlasti soovitan huvilistel kasutada pakutavaid koolitusvõimalusi.

Eksamikeskuse ootab programmides kaasa lööma töörühma liikme, eksperdi või õppevara kirjutajana. Pidevalt uuenev info keskuse kodulehel: www.ekk.edu.ee/programmid. Programmide ürituste kalender avaneb lähiajal aadressil www.ekk.edu.ee

VIIS PROGRAMMI

- „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ (2008–2011);
- „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008–2013“;
- „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ (2008–2013);
- „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi ning seadusloome arendamise kaudu“ (2008–2012);
- „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008–2014“.

Et erilised lapsed õppida saaksid

HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA LAPSED

VIIE AASTA JOOKSUL ON PLAA- NIS KOOSTADA HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA LASTELE SOBIVAD ÕPPETERJALID.

Viimastel aastatel Eestis vastu võetud seadusemuudatused soosivad paindlikku õppekorraldust ja individuaalset lähenemist õpilastele. Teoreetiliselt tähendab see, et loodud on seaduslik tee võrdsete võimaluste loomiseks ning kaasava hariduspoliitika elluviimiseks, sealhulgas hariduslike erivajadustega (HEV) õpilastele. Kuid seadused üksi ei õpeta, kasvata ega kaasa. Vaja on ka õppekavadele vastavat õppevara ning nüüdisaegseid õpetajamaterjale. Need on HEViga õpilastele võimete- ja jõukohase hariduse pakkumise eeldused.

Pole mingi saladus, et vastavat õppevara on vähe ning selle koostamine ja väljaandmine on olnud ebasüsteemaalne. Haridus- ja teadusministeerium on aastate jooksul toetanud lihtsustatud riiklikule õppekavale vastava õppematerjali väljaandmist, kuid kahjuks ei ole see taganud kõike vajalike materjalide olemasolu. Kõige suurem probleem on siinjuures olnud õppevara koostajate vähesus.

KUIDAS OLUKORDA PARANDADA?

Euroopa Sotsiaalfondi poolt kuni 85 protsendi ulatuses (minimaalselt 15 protsenti panustab Eesti riik) rahastatav programm „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ pakub olukorrast väljapääsu. Programmi viib ellu riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus, programmi elluviimise periood kestab 31. detsembrini

2013. Programmi üldeesmärk on parandada HEViga õpilaste ligipääsu haridusele ja tõsta õppe kvaliteeti, et luua sel moel eeldused võrdsete õppimisvõimaluste kindlustamiseks ning koolist väljalanguse vältimiseks.

Selle aja jooksul on kavas:

- luua ja arendada HEViga õpilaste õppevara koostamise süsteemi,
- koostada põhikooli lihtsustatud riiklikule õppekavale (LÖK) ja toimetuleku riiklikule õppekavale (TÖK) vastav õppevara,
- koolitada HEViga õpilaste õppevara koostajaid,
- toetada teavitustegevuste kaudu loodava õppevara kasutuselevõttu.

MIDA ETTE VÕETAKSE?

HEViga õpilaste õppevara süsteemi arendamiseks selgitatakse välja õppevara nõudlus, koondatakse info õppevara koostajate kohta ja koolitatakse neid.

Seda seepärast, et programmi eesmärk ei ole mitte ainult teatud hulga õppevara koostamine (sh kohandamine), vaid alusepanek süsteemile, mis on jätkusuutlik ka pärast programmi lõppemist.

Veebiportaali arendamiseks koondatakse portaali www.hev.edu. ee kogu HEViga õpilaste õpet ja õppevara puudutav info, seal on kättesaadavad kõik programmi käigus koostatavad elektroonilised materjalid ja muu oluline hariduslike erivajaduste alane teave.

LÖK-le ja TÖK-le vastava õppevara (sh elektroonilise) arendamiseks koostavad õppeainete kaupa moodustatud tööühmard uusi, uuendavad olemasolevaid või kohandavad välismaal välja antud, tõlkimiseks sobivaid materjale.

Õpetajamaterjalide koostamise kõrval kohandatakse muu hulgas materjale tõlkimiseks ning luuakse õpetajatele näidis- ja juhendmaterjale HEViga õpilaste õppe alal.

Kontakt: Kristiina Paist, programmijuht, tel 735 0714, e-post: kristiina.paist@ekk.edu.ee

Fotod: iStockphoto

Aabits ja onu Paul

Indrek Teder
õiguskantsler

Kas te kujutate ette, et terve koolikäimise aja jooksul on teie ainsamaks õppevahendiks aabits? See on raamat, mille najal te õpite lugema, kirjutama, maailma seletama ja endaga toime tulema. Kes on Eesti Draamateatris näinud lavastust „Aabitsa kukk“, suudab ehk olukorda ette kujutada. Mina ei suutnud seda seni maani, kuni sain teada, kui vähe on Eestis hariduslike erivajadustega laste õpetamiseks vajalikku õppevara.

Pidin õiguskantslerina jahmatusega tõdema, et näiteks 6. klassis lihtsustatud õppekava järgi õppival lapsel pole ühtegi õpikut, töövihikut, tööraamatut, töölehte, lisama-

Kuidas õpib laps, kellel pole ühtegi õpikut, töövihikut, tööraamatut, töölehte?

terjali emakeeles, matemaatikas, ajaloo, geograafias, elu- ja olustikuõppes ning oskusainetes. Samuti puuduvad neis ainetes 6. klassi õpetajal õpetajaraamatud. Siit tekkiski võrdlus „Aabitsa kukega“, sest kujutasin hästi ette, milline näeks mu elu välja, kui oleksin oma teadmised saanud ja oskused omandanud vaid aabitsast ja onu Paulilt.

Tunnistan, et võrdlus on mõnevõrra liialdatud. Ometigi küsimuse olemus ei muutu. Põhiküsimus on ju, mida teeb Eesti riik, et Eestis õppivad lapsed saaksid hariduse, mis võimaldab neil inimväärikalt elada. Meie põhiseaduses on nõue, et inimest austatakse tema inimeseks olemise pärast, olenemata tema erivajadustest. Inimväärikalt moel elamiseks peavad olema vajalikud teadmised ja oskused. Viimati öeldud peab põhiseaduse järgi andma lapsele tema vanemate kõrval ka riik. Põhiseaduses sisalduv õigus saada haridust tegelikult tähendabki, et riik loob igale lapsele või

maluse arendada oma isiksust ning omandada teadmisi ja oskusi inimväärika elu elamiseks. Õpetatavast peab olema lapsele kasu.

KÕRGGKOOLIÕPIK KAHEKSA-AASTASELE?

Lapsed pole oma võimetelt ühesugused. Ometigi tuleb neil kõigil käia koolis. Et õpetatavast oleks kasu, peab oskama lapsele läheneda. Seda tuleb õpetajal õppida. Õpetajale vajalike oskuste andmise eest peab põhiseaduse järgi hea seisma riik.

Riigil tuleb põhiseaduse kohaselt tagada seegi, et oskustega õpetaja saaks lapsele edasi anda vajalikke teadmisi ja oskusi ning võimaldada tal arendada oma isiksust. Last saab õpetada õpikute, töövihikute, töölehtede, piktogrammide ja muu õppevara abil. Õppevahendid peavad olema sellised, et laps nende sisu mõistaks. Vaevalt keegi meist usuks tõsiselt, et kaheksa-aastane suudab kõrgkooliõpiku järgi Newtoni-Leibnitzi teoreemist aru saada ja asjaomast valemit rakendada. Millegipärast on aga seni maani meie riik tahtnud uskuda, et kerge, raske või sügava vaimupuudtega laps mõistab õppida õppevara järgi, mis pole koostatud tema võimeid silmas pidades. Millega midu seletada seda, et hariduslike erivajadustega laste võimetele kohandatud õppevara suure osas puudub?

Riik taotles õppevara arendamiseks Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) raha. Ma ei tea, kas seda ajendasid tegema õiguskantsleri kantseleist haridus- ja teadusministeeriumi neli aastat järjepanu laekunud kirjad. See polegi tähtis. Oluline on, et Eesti riik on lõpuks teadustanud oma rolli igale lapsele kvaliteetse hariduse võimaldamisel, olenemata sellest, kas lapsel on hariduslikud erivajadused või mitte. ESF-i toel püüab Eesti riik tagada, et hariduslike erivajadustega laps, nagu iga teinegi Eestis elav laps, saaks oma elu inimväärikalt elada. Loodan, et see püüe ei luhutu.

KOMMENTAAR:

Vanemad ootavad last toetavat õpikeskkonda

MARIANNE KUZEMTŠENKO
HEV-programmi nõukoja liige,
lapsevanem

Äärmiselt vajalik programm, et arendada hariduslike erivajadustega laste (HEV) õpetamist parimal võimalikule tasandile. Kogu tegevuse lõppeesmärk on ju tagada nende parim toimetulek elus.

Tänapäeval ei kujuta keegi ette, et laps õpib tavakoolis, aga näiteks matemaatika ja loodusõpetuse õppematerjale tal pole. Nii aga on see praegu meie HEViga lapsi õpetavates koolides, kus õpetajad peavad sageli ise materjale koostama või olemasolevaid, tavakoolide jaoks mõelduid kohandama. Meil on küll palju asjatundlikke õpetajaid, kuid paratamatult ei jätku neil piisavalt aega sobivate vahendite koostamiseks ja paljundamiseks. Vajalikke juhendmaterjale, käsiraamatuid jm õppevara on mujal maailmas üsnagi suure valikus, sageli piisaks vaid sobivate tõlkimise ja kohandamisest meie tingimustele. Ka

Fotod: Eesti Päevaleht, erakogud

on nii mõnelgi HEViga laste õpetajal aastatega valminud oma tunnimaterjalid, mida saaks edukalt kasutada teisedki pedagoogid.

Siiani ei ole olnud ühtset kompleksset lähenemist HEViga laste õpetamisele: ei ole toimivat keskkonda, mis jagaks infot olemasolevate materjalide ja nende omandamise kohta. See, et programmi üks eesmärk on ühtse e-keskkonna loomine, puuduolevate õppematerjalide koostamine ja tõlkimine, õppevara süsteemi jätkusuutlikuks kujundamine, on hea uudis. Kui veebikeskkond toimib, sihtrühmale jagatakse piisavalt infot ja tehakse selgitustööd, peaks loodavast süsteemist kasu olema kõigile HEViga õpilasi õpetavatele koolidele ja õpetajatele, ennekõike aga nende laste vanematele, kes ootavad oma lapse arengut igakülgset toetavat õppekeskkonda.

Õppevara puudumine suurendab koolikartust

ENE MÄGI
Tallinna ülikooli dotsent

Eesti Vabariigis on kõik lapsed tunnustatud õpetatavateks – neile kõigile kehtib koolikohustus, õpe toimub haridussüsteemis ja spetsialistideks on õpetajad. Haridussüsteem kasutab oma termineid ja kategooriaid, kus erilise määratlemise aluseks ja sisuks on haridusvajadused. Need ei lähtu mitte üksnes lapsest endast

tulenevatest asjaoludest, vaid ka kasvu- ja õpikeskkonna pakutavast.

Õpetuse individualiseerimine ja diferentseerimine vastavalt õppijate vajadustele ja võimetele kulgeb nii õppemeetodite valikul kui ka kättesaadava õppekirjanduse otsustamisel kasutamisel. Riiklike õppekavade rakendamine saab teoks asjakohase tugimaterjali toel – õpikut, töölehed, tekstid, jaotusmaterjal õpilastele, tööraamatud ja -juhendid õpetajatele. Vastava nüüdisaegse õppevara puudumine seab ohtu kvaliteetse ja võimetekohase hariduse omandamise ning suurendab koolikartust ja -põlgust.

Eri riiklike õppekavade järgi õppijad ning nende õpetajad ja vanemad ootavad mitmel tasandil diferentseerimist võimaldavat õpetamis- ja õppimisvahendeid. Selliseid, mis võimaldaks kasutada nüüdisaegseid õpetamismetoodikaid ning soodustaks õppijate loovust ja arengut. Programmi täitmise ja selle tulemus on riikliku tähtsusega inimressursi arendamise rakenduskava, mille konkreetne hariduslik eesmärk on kvaliteetse hariduse võimaldamine võrdväärsel alusel. Valmivat õppevara saab kasutada ka hariduslike erivajadustega laste õpetamisel. See on võimalus mitmekesistada individuaalset õpetust nii kiirete kui ka aeglase õppijate huvideks.

Indrek Teder

Ühe õpetaja kasvamise lugu

Foto: erakogu

ELUST ENESEST

MILLIST KASU SAAB ÕPETAJA ESF PROGRAMMIDES OSALEMISEST? VASTAMIST TULEB ALUSTADA KAUGEMALT.

SIRJE REKKOR
õpetaja-metoodik

Esimesed õpetaja-aastad 90-ndate alguses kuldsid tundide ettevalmistamiseks eksamil. Nagu ilmselt paljud noored õpetajad tollal, püüdsin minagi õpetada kõike, mida ise teadsin ja vahel jäi sellestki tunni täitmiseks väheks – jutt sai enne otsa, kui tunniaeg. Tervikpilti sellest, mida õppija kooli lõpetades peaks teadma, oskama ja millised hoiakud tal peaksid olema, polnud ollagi – peamine, et oma ainetega maha sain. Kas tuleb tuttav ette, lugupeetud kolleegid?

Õppekavadega toimetati tollal iga kool ise, see kujunes tavaliselt lapiteki meetodil. Kavadesse kirjutati see, mida õpetada sooviti, ühiskonna, majanduse ja tööturu vajadustega, luua paindlik täiendusõppesüsteem õpetajatele ja koostada õppematerjalid.

Liigume selles suunas, et aastaks 2013:

- on uuendatud ja kasutusele võetud kutseõppe riiklikud õppekavad ning koostatud selleks õppematerjalid;
- 70 protsendi ulatuses on riiklike õppekavade aluseks kompetentsipõhised kutsestandardid;
- 95 protsenti Eesti hariduse infosüsteemis (EHIS) registreeritud kutseõppeasutuste õppekavadest vastavad riiklikele õppekavadele;
- osaleb õppeaastas täiendusõppel 450 kutseõpetajat, paindlik täiendusõppesüsteem toimib ja õpetajad peavad seda vajalikuks;
- on koolid saanud riikliku tunnustuse ja neile saab väljastada koolitusloa.

Et seatud eesmärkidega toime tulla, on programmil palju koostööpartnereid: kutseõppeasutuste õpetajad, erialaspetsialistid, koolijuhid, kvaliteedijuhid, õppekorraldajad ja juhendajad, kutse- ja karjäärinõu-

Sirje Rekkor

MIS ASJA MA SEAL KLASSIS AJAN?

Tehnoloogiainseneril, nagu mina, tuli õpetajaks alles õppida. Seda sai teha tollases Tallinna pedagoogikaülikoolis. Kutseõpetaja diplom taskus, olin didaktiliselt ja pedagoogiliselt küll haritud, kuid tervikpildiks vajalikud pusletükid veel üsna laiali.

Ja siis, 90-ndate aastate keskel, algas täiesti uus ajajärk. Tegutsesime hakkasid esimesed üleriigilised töörühmad (sealhulgas ka tootlustamise töörühm), mis asusid tegelema aineside ühtlustamise ja arendusega ning õppematerjalide koostamisega. Tulid programmid ja koostööprojektid teiste riikidega. Algul Phare programm, mis tõi kaasa mõisted „moodul“ ja „moodulõppekava“ ning esimesed neist said peagi valmis. Phare programmiga osales 13 kutsekooli, teiste hulgas ka Kehtna majandus- ja tehnoloogiakool, kus tollal õpetajaametit pidasin. Hiljem liitus programmiga veel 24 satelliitkooli. Nii et tegu oli programmiga,

mis haaras kaasa ligi pooled meie kutsekoolidest.

Tol perioodil viidi ellu ka minu kui kujuneva õpetaja jaoks murrangulist Eesti-Soome kutseõpetajate täienduskoolituse ühisprojekti (1995–1997). Pärale jõudis teadmine, miks, kelle jaoks, mida ja kuidas ma õpetajana teen, mis on kutseõpetaja kontseptsioon ja mis asja ma seal koolis, klassis või laboris üldse ajan. Sellest projektist kasvas välja mitmeid tänu tuntu ja tunnustatud õpetajaid.

Edasi tuli valdkonna esimese õpiku valmimine õpetajate ühistööna, mis, tõsi küll, ei toimunud ühegi konkreetse programmi või projekti raames. Rõhk oli sõnal „ühistöö“, mis pole tavaline isegi täna, tosinkond aastat hiljem – õpiku kirjutamises osales kümme toiduvalmistamise õpetajat kuuest koolist.

KOOLITUS, MIS KESTAB PÄEVAST PÄEVA

1999. aastal sai alguse riiklike õppekavade koostamine. Kuigi tehti ära

tohtu töö õppekavade sisu väljatöötamisel, ei olnud tegevus enne 2005. aastat eriti süsteemne. 2005. aastal alanud Euroopa Sotsiaalfondi projekt „Kutseõppeasutuste õppekavade arendus“ tõi kaasa uue hingamise. Kolm aastat hiljem tõdeti, et oldi ka väga edukad. Välja suudeti töötada terve rea riiklike õppekavade sisu, kinnitada riiklikke õppekavasid, koolitada õpetajaid. Nüüd ootavad ees uued väljakutsed: algamas on riiklikule õppekavale vastavate õppematerjalide koostamise ja õpetajate koolitamise ajajärk.

Mis kasu olen õpetajana õppekavatööst ja õppematerjalide loomisest eri programmide raames saanud? See on määratu. See on olnud pidev õppimine, arenemine ning kasvamise protsess õpetaja ja isiksusena. See on olnud kui päevast päeva kestev täienduskoolitus, erialane, pedagoogiline ja loomulikult ka meeskonnakoolitus.

Millist kasu näen koolijuhina? Ühelt poolt olen loomulikult mures õpetajate ajaressursi pärast. Kuid kasu, mida õpetaja pidev erialane ja pedagoogiline enesearendamine ning kasvamine ühistegevuses teiste koolide kolleegidega toob, korvab mäekõrguselt aja, mis ta kooli tegeviste kõrval sellele pühendab.

Alanud programmis „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008–2013“ on kõigil kutsehariduse asjalistel taas võimalus võtta uusi väljakutseid ning kandideerida erinevatesse töörühmadesse. Ja end pidevalt arendada, osaledes kas riiklike õppekavade arendusrühmades, välja töötades õppematerjale või koolitades kolleege.

Sirje Rekkor on Eesti hotelli- ja turismimajanduse erakooli direktor, majutamise ja tootlustamise õppekavade töörühma nõukogu esimees, majutamise ja tootlustamise riikliku õppekava töörühma juht programmis „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008–2013“.

Kutseharidus vajab arendamist

Foto: Rene Suurkaev

Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) programm „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008–2013“ saab ja tahab kutsehariduses abiks olla. Eesmärk on kutseõppe sisu uuendamine, mille käigus tuleb õpe vastavusse viia isiksuse arengu, ühiskonna, majanduse ja tööturu vajadustega, luua paindlik täiendusõppesüsteem õpetajatele ja koostada õppematerjalid.

Liigume selles suunas, et aastaks 2013:

- on uuendatud ja kasutusele võetud kutseõppe riiklikud õppekavad ning koostatud selleks õppematerjalid;
- 70 protsendi ulatuses on riiklike õppekavade aluseks kompetentsipõhised kutsestandardid;
- 95 protsenti Eesti hariduse infosüsteemis (EHIS) registreeritud kutseõppeasutuste õppekavadest vastavad riiklikele õppekavadele;
- osaleb õppeaastas täiendusõppel 450 kutseõpetajat, paindlik täiendusõppesüsteem toimib ja õpetajad peavad seda vajalikuks;
- on koolid saanud riikliku tunnustuse ja neile saab väljastada koolitusloa.

Et seatud eesmärkidega toime tulla, on programmil palju koostööpartnereid: kutseõppeasutuste õpetajad, erialaspetsialistid, koolijuhid, kvaliteedijuhid, õppekorraldajad ja juhendajad, kutse- ja karjäärinõu-

Kopli ametikool

tajad, haridustehnoloogid, praktikajuhendajad, samuti õppemetoodika ja õppekava arendajad, õppematerjalide koostajad, õpetajate koolitajad, akrediteerimisega seotud spetsialistid.

ÕPPEKAVAARENDUS

Kutseõppe riiklike õppekavade väljatöötamiseks kaasati õpetajaid ja eriala spetsialiste ning moodustati 24 ekspertrühma, töö käib ESF-i projekti „Kutseõppeasutuste õppekavade arendus“ materjalide põhjal. Lisaks olemasolevatele on haridus- ja teadusministri määrustena jõustunud veel 25 uut kutseõppe

riiklikku õppekava. Toimunud on 20 ekspertrühma koolitust. Õppematerjalide osas tuleb kõigepealt selgeks teha, mis üldse on praegu kutseõppes kasutusel ja missuguse kvaliteediga need on, mille järele kõige rohkem puudust tuntakse. Seda pole kutsehariduses seni tehtud. Seejärel saab hakata koostama uusi riiklike õppekavade kasutuselevõttu toetavaid materjale. Eesti infotehnoloogia sihtasutusega tehakse koostööd e-õppe materjalide koostamiseks. Tänavu jätkuvad valdkondlikud koolitused.

ÕPETAJAKOOLITUS

Eelmisel aastal alustati nii pedagoogilis-metoodilisi kui ka erialaseid kutseõppeasutuste õpetajatele mõeldud koolitusi. Korraldati kümme erialaspetsialistide koostöövõrgustiku koolitusseminari.

2009. aasta suuremad koolitused on „Moodulites hindamine kutseõppeasutustes“, „Grupiprotsesside tundmine ja nende haldamine kutseõppeasutustes“, „Õpi- ja töökeskkonna arendamine“, „Kuidas viia läbi kutseksam erivajadustega õppijatele“. Koolitustele ootame kõiki kutsekoolide õpetajaid.

Valmimas on õppeasutuse juhi kompetentsumudel ja sellel põhinev täiendusõppekava. Selle kaudu

arendame välja kutseõppeasutuste ja keskastmejuhtide koolitussüsteemi. Tihe koostöö käib siin ESF-i programmiga „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008–2014“, mis on mõeldud üldhariduskoolide juhtidele samasisulise tegevuse korraldamiseks.

Et kutseõppeasutuste väärt töötajad nüüdisaegse töömaailmaga kursis oleksid, alustati töökohapõhise täiendusõppet kutse- ja üldainete õpetajatele lisaeriala andmiseks. Praktikajuhendajatele on plaanis välja anda juhendmaterjalid. Tähelepanuta ei jää ka üldharidusainete õpetajad, keda kaasatakse võrgustiku üritustesse.

Sammhaaval töötatakse välja ja võetakse kasutusele kutseõppeasutuste riikliku tunnustamise süsteem. Esmalt valmib õppekava tunnustajatele, koolitusi alustatakse 2009. aasta lõpust. Sellele järgneb kutsekoolide väljavalimise riikliku tunnustamise I vooru korraldamiseks. Kõikide koolide kõik õppekavade peaksid varem või hiljem saada riikliku tunnustuse ning neile väljastatakse koolitusloa.

Kontakt: Lii Topaasia, programmijuht (õppekava- ja õppematerjaliarendus), tel 735 0713, e-post lii.topaasia@ekk.edu.ee

Kutsekoolitused

VEEBRUARIS:

20.–21.02 – koolitus „Kuidas kutseõpetaja saab abistada õpiraskustega noormeest õppetunnis“
25.02 – logistikaerialade õppekava arenduse koolitus
25.–26.02 – koolitus „Kuidas kutseõpetaja saab abistada õpiraskustega noormeest õppetunnis“

MÄRTSIS:

3.03 – autotehnika kutseõpetajate, elektrotehnika õpetajate, füüsika-õpetajate koolitus „Elektrotehnika e-õppe programm“
5.–6.03 muusika- ja esituskunste eriala õppekava arendus
5.–6.03 õmbluserialade võrgustikukoolitus
5.–6.03 aianduserialade õppekava arendus
5.–6.03 majutamise- ja toitlustamiseriala õppekava arendus
6.–7.03 arvuterialade õppekava arendus
10.–11.03 materjalitöötamise õppekavade arendamine kutseõpetajate koolitus
12.–13.03 põllumajanduserialade õppekava arendus
12.–13.03 transporditeenused: mootorsõidukijuhtide kutseõpetajate koolitus
12.–13.03 sekretäritöö eriala võrgustikukoolitus, kutsevõistlus
13.03 sotsiaaltöö ja nõustamise eriala kutseõpetajate koolitus
16.–17.03 koolitus „Kuidas kutseõpetaja saab abistada õpiraskustega noormeest õppetunnis“
17.–18.03 keemia ja protsessitehnoloogia eriala võrgustikukoolitus
19.–20.03 koolitus „Kuidas kutseõpetaja saab abistada õpiraskustega noormeest õppetunnis“
19.–20.03 majandusarvestuse eriala kutseõpetajate koolitus
19.–20.03 koduteeninduserialade õppekava arendus
26.–27.03 transporditeenused: mootorsõidukijuhtide kutseõpetajate koolitus
26.–27.03 elektroonika ja automaatika: materjalitöötamise (väikelaevade ehituse) õppekava arendus
26.–27.03 metsanduserialade õppekava arendus
27.03 audiovisuaalse ja muu meedia erialade õppekava arendus

Allikas: riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus

Riiklikud õppekavad

Kehtivad kutseõppe riiklikud õppekavad (RÖK) seisuga jaanuar 2009.

Riikliku õppekava kehtestab haridus- ja teadusministri määrus. Õppekavad leiab aadressilt: www.ekk.edu.ee/valdkonnad/kutseharidus/kutseõppe-riiklikud-õppekavad.

Muusika ja esituskunstid:

klassikalise balleti eriala RÖK, klaverite hooldusmeistri eriala RÖK, interpretatsioonierialade RÖK, muusikateooria ja kompositsiooni eriala RÖK, kooridireerimise eriala RÖK

Miilitaarõpe:

vanemallohvitseridele mõeldud sõjaväelise juhtimise eriala RÖK

Juhtimine ja haldus:

ärierialade RÖK

Hulgi- ja jaekaubandus:

kaubanduserialade RÖK

Sekretäri- ja ametnikutöö:

sekretäritöö eriala RÖK

Majandusarvestus ja maksundus:

majandusarvestuse eriala RÖK

Tarbekunst ja oskuskäsitöö:

tarbekunsti ja oskuskäsitöö eriala RÖK

Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ning naha töötlemine:

õmbluserialade RÖK

Juukuritöö ja iluteenindus:

iluteeninduse eriala RÖK

Mootorliikurite, laevandus- ja lennundustehnika:

liikuriteknika eriala RÖK, raudtee-erialade RÖK

Transporditeenused:

logistika erialade RÖK, mootorsõidukijuhtide kutseõppe RÖK, väikesadama spetsialisti eriala RÖK, lennuliiklusteeninduse eriala RÖK, meresõiduspetsialistide eriala RÖK

Keemia ja protsessitehnoloogia:

keemia ja protsessitehnoloogia eriala RÖK

Majutamine ja toitlustamine:

majutamise ja toitlustamise eriala RÖK

Reisimine, turism ja vaba aja veetmine:

turismierialade RÖK

Toiduainetööstus ja -tootmine:

toiduainetööstuse erialade RÖK

Põllumundus ja loomakasvatuse:

põllumajanduserialade RÖK

Aiandus:

aianduserialade RÖK

Metsandus:

metsanduserialade RÖK

Ehitus ja tsiviilrajatised:

ehituserialade RÖK

Arhitektuur ja linnaplaneerimine:

maamõõtmise eriala RÖK

Materjalitööstus:

tisleritööde eriala RÖK, väikelaevade ehituse eriala RÖK

Audiovisuaalne ja muu meedia:

trükitehnoloogia eriala RÖK, fotograafia eriala RÖK, helindaja eriala RÖK, multimeediumi eriala RÖK

Sotsiaaltöö ja nõustamine:

hooldustöötaja eriala RÖK

Lastehooldus ja noorsootöö:

lapsehoolduse eriala RÖK, raudtee-erialade RÖK

Teraapia ja taastusravi:

massaažieriala RÖK

Koduteenindus:

koduteeninduse erialade RÖK

Elektrotehnika ja energeetika:

elektriku eriala RÖK

Elektroonika ja automaatika:

elektroonika ja automaatika erialade RÖK

Mehaanika ja metallitöö:

mehaanika ja metallitöö erialade RÖK

Õkva prõlla parema õppe poole

SISE- JA VÄLISHINDAMINE

ET MUUTA LASTEAEDA VÕI KOOLI PAREMAKS, PEAME KÕIGEPEALT OSKAMA SEALSET „SEISU” HINNATA.

RUTH KOIT
ekamikeskuse nõunik

ÕKVA on õppe kvaliteedi parendamise programmi lühendatud nimi. Pikem nimi peidab endas mitut laiahaardelist tegevust, nagu sisehindamissüsteemi arendamist, õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamist, seadusloome arendamist. Ehk siis otse öeldes: et muuta lasteaeda või kooli paremaks, peame kõigepealt oskama hinnata ja analüüsida on vaja seda, mis on hästi, ja seda, mis vajaks paremini tegemist.

Mis aitaks kooli või lasteaeda paremaks muuta ja parandada õppe kvaliteeti? Vastus on lihtne: üldine kvaliteedi paranemine. Programmi üldeesmärk on, et õppe kvaliteet paraneks üldharidussüsteemi ja õppeasutuste juhtimise kvaliteedi paranemise, paindlikumale õpitulemuste tagasisidestamise ja seda toetava seadusloome kaudu.

Millest sõltub kvaliteet? Õel-

Fotod: iStockphoto

dakse, et „kala hakkab mädanema peast”. Kooli või lasteaeda pea on juhtkond, kes otseselt mõjutab õppijaid, õpetajaid ja õppimist. Juhtimist omakorda on võimalik mõjutada hindamise (nii sisehindamise kui ka õpitulemuste välishindamise) kaudu. Sisehindamine ei ole vaid entusiastide kirm, see on valitud suund. Suund suuremale isolemisele ja isotsustamisele ning vastutamisele. Iga õppeasutus valib endale ise nõuniku, kes on justkui „tark mees taskus”, kelle arvamusele on kaalu, kes oskab ja aitab märgata ja esile tuua õppeasutuse parimaid, häid ja võib-olla ka sootuks unarusse jäänud omadusi. Kui on täpselt teada, mida tehakse hästi ja mida suudetakse teha veel paremini, on suur samm kvaliteedi või „häduse” poole astutud.

VAJADUS KOOLITADA

Toimiva sisehindamise ja õpitule-

muste välishindamise alusel saame tagasisidet kogu haridussüsteemi „tervisest”. Universaalsed, kõigile kättesaadavad kvaliteetsed hindamisinstrumentid (nt eksamid, tasemetööd, rahuloluküsitlused) võimaldavad õppeasutust ühtlaselt hinnata.

Sisehindamise toetamiseks on tarvis koolitada õppeasutuste personali, paremaks üksteisemõistmiseks ka õppeasutuste pidajate esindajaid (nt haridusnõunikke). Üha rohkem on vaja häid nõunikke, kes annaksid lasteaedades ja koolides sisehindamise kohta tagasisidet, siit kasvab välja nõunike koolitamise vajadus. Koolitajate ettevalmistus ja kompetentsus ses vallas on samuti erinev – arusaamade ühtlustamiseks vajaksid nemandki koolitust.

Lapsevanemate, õpilaste ja töötajate arvamuste viidates on hõlpsam tagasisidet anda või iseenda tööd

hinnata veebipõhiste küsimustikega. Õppimise-õpetamise analüüsimiseks on vaja luua ja kättesaadavaks teha abimaterjale, vaja on koostada käsi- raamat.

PAI PARIMATELE

Hindamise kõrval on väga oluline tunnustamine – heade ja parimate kogemuste väärtustamine ja levitamine. See annab jaksu jätkata ja tahtmist edasi püüda. Õppeasutuste juhtidele ja pedagoogidele n-õ pai tegemiseks luuakse üleriigilised tunnustusskeemid, mis tõstavad esile häid kogemusi ja väärt tegevusi haridusvallas.

Õpitulemuste välishindamise toetamiseks luuakse elektrooniline ülesandepank ja koolitatakse õpetajaid testülesandeid koostama. Järjest olulisemaks on saanud vajadus korraldada eksameid elektrooniliselt. Peale säästmise annab see võimaluse arvestada rohkem õpilase individuaalsust ja eripära.

Küllap on tuttav olukord, et mõte või idee on hea, aga teostus takerdub. Õppe kvaliteedi parendamiseks ja iga õppija arenguvajaduste toetamiseks on vaja valdkonda reguleerivate seadusaktide omavahelist kooskõlastamist ja vastavusse viimist muutuval ühiskonna nõudmistega. Kui kõik see viie aasta jooksul teoks saaks, oleks sellest eesti haridusele suur tugi.

Kontakt: Liisa Mäemets,
programmijuht, tel: 735 0716,
e-post: liisa.maemets@ekk.edu.ee

Eksam liigub internetti

ÜKS VÕIMALUS

KRISTI MERE
ekamikeskuse peaspetsialist

Mis on e-eksam programmi kontekstis?

See on arvutipõhine testimissüsteem, mis võimaldab teste luua, neid korraldada ja tulemusi analüüsida. Testimissüsteem võib olla eraldi süsteem või osa õpikeskkonnast, kuhu pääseb interneti kaudu. See on üks nimetatud programmi raames arendatava infosüsteemi osa. Infosüsteem toetab ülesannete koostamist, dokumenteerimist ja säilitamist, eksamitööde koostamist, dokumenteerimist ja arhiveerimist. See tähendab ka eksamite tehnilist korraldamist (sh eksamitele registreerimist ja eksamitunnistuste arvestust), eksamite sooritamist ja hindamist e-keskkonnas, eksamitulemuste avalikustamist. Infosüsteem võimaldab säilitada ülesandeid nn ülesannete pangas ning kasutada neid õppetöös ja eksamiteks valmistumisel. Programmi väga oluline osa on ülesannete koostajate koolitamine.

Miks on vaja arendada elektroonilisi eksameid?

Juba praegu on olemas mitu arvutipõhist õpikeskkonda, mida koolides kasutatakse. Kuna eksameid tehakse aga ainult paberil, ei soodusta see e-õppematerjalide kasutamist õppetöös. Võimalus teha eksamit arvutil toetab e-õpet.

Elektrooniline hindamine ja elektroonilised eksamid ei ole midagi uut ega enneolematut. Kogemused on ülemaailmsed ja olemas ka rahvusvaheliste haridusuuringute (nagu PISA) läbiviimisel. Seda kavatsetakse kasutada Euroopa Liidu keelepädevuse uuringu SurveyLang koostamisel ja läbiviimisel 2011. aastal. Vanemad arvutipõhised testimissüsteemid põhinevad valikvastustega küsimustel, mida saab algusest lõpuni automaatselt töödelda. Uuemad süsteemid võimaldavad ka avatud küsimuste kasutamist, kuid siis tuleb hindamisel kasutada eksperte, kes teevad seda käsitsi.

Üks testide läbiviimise viis on kohane arvutitest (i.k. computer-adaptive testing (CAT)). Testimine kohandub testitava võimekuse tasemega. Tulenevalt sellest, mida saab õpilase kohta teada juba vastatud küsimustest, suureneb ka täpsus. CAT-tüüpi eksami arendamine on keerulisem, sest ülesandeid läheb vaja väga palju.

Mis on e-testimises head, mis halba?

Arvutipõhisel testimisel on kogitud nii positiivset kui ka negatiivset. Süsteem eeldab suuri investeringuid, probleeme on olnud tarkvara ühilduvuse ja interneti kiirusega, eksamisooritaja klaviatuuri kasutamise vilumusega, suulist kõnet on raske hinnata, uus meetod vajab aega harjumiseks.

Positiivsetena nimetatakse järgmisi asjaolusid:

- võimalik kasutada interaktiivseid küsimusi;
- saab kasutada uusi testimise põhimõtteid;
- suurendab õpimotivatsiooni (eriti poistel);
- võimalik anda eksaminandidele kasutamiseks lisavahendeid;
- kiireneb hindamine ja tulemuste statistiline töötlemine;
- vähenevad hindamisvead;
- vähenevad andmetöötluskulud;
- pole vaja paberit ei testimaterjali väljajagamisel ega kokkukogumisel.

TEISTE RIIKIDE E-KOGEMUSED

• Uus-Meremaal on e-ülesannete pankadega tegeldud üle kümne aasta, ülesanded on mõeldud eelkõige klassis õpilaste lugemis-, arvutamise- ja kirjutamisoskuse kontrollimiseks. Pakutava materjali alusel on riiklikus õppekavas kirjeldatud saavutusastemed.

• Britid kasutavad e-testimist üsna palju, näiteks on võimalik see 3. klassis matemaatikas. Eelkõige on see diagnoosetest, et kindlaks määrata, kus ollakse ja kuidas paremini edasi minna.

• Taanis kasutatakse elektroonilisi eksameid õpetajate abivahendina õpilaste edenemise mõõtmiseks, haridussüsteemi efektiivsust eraldi ei hinnata.

• USA-l on elektrooniliste testide kasutamises pikemaajalised kogemused. Kuna viimasel ajal on tõdetud, et internet võib tulemuste usaldusväärsust mõjutada, siis on välja töötatud testimissüsteem ilma internetita personaalarvutitele.

• Austraalias on e-eksamid õpetaja tööriistaks sisehindamisel, ehkki tulemusi võib usaldada ka väljapoole, sest on väga palju vaeva nähtud õpetajate hindamisoskuse ühtlustamisega. Austraallased ei pea tulemuste mõningast võrreldavuse ähmastumist sedavõrd suureks õnnetuseks võrreldes sellega, kui võrd mitmekesisemaks testimine muutub. Test peab olema CD pealt käivitav ja tulemused peab saama talletada mälu pulgale.

• Luksemburgis on üks kasutatavatest meetoditest arvutipõhine test nn platvormiga (computer-based with platform - PF). Ülesandeid koostatakse spetsiaalsete programmidega, mis võimaldavad need valmis teha lõpliku elektroonilisel kujul ning selles keskkonnas neid ka testitakse ja saadetakse õpilastele vastamiseks. Nõuab osalist jaoks intensiivset koolitust ja suurt algset arendust, et süsteem tööle rakendada. Ülesandeid saab taaskasutada.

Programm õpetajatele ja koolijuhtidele

Foto: Rein Sikk

ESF-I PROGRAMM „ÜLDHARIDUSE PEDAGOOGIDE KVALIFIKATSIOONI TÕSTMINE 2008–2014”

Üks viiest ekamikeskuse koordineeritavast programmist on mõeldud ka just nimelt neile, kes teevad ülejäänud nelja abil oma igapäevast tööd – ehk siis õpetajatele. Eestis on üha rohkem eri kultuuritausta ja emakeelega õppijaid ning õpetajalt oodatakse senisest mitmekesisemat kompetentsust ja koostöövalmidust.

Programmi sihtgrupp on koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide ja gümnaasiumide õpetajad, kutsehariduses üldhariduslikke ainet õpetajad, kutsetaotlejad, logopeedid, koolipsühholoogid, haiglaõpetajad, haridusasutuste juhid. Samuti õppeasutuste pidajad, maakondade ja kohalike omavalitsuste haridusspetsialistid, erialaliidud jt. Programmi eesmärk on luua üldharidussüsteemi pedagoogidele kogu karjääri vältel professionaalseks arenguks ja kvaliteetseks kutsealaseks tegevuseks vajalikud tingimused.

Pedagoogide täiendusõppe arendamise eelduseks on põhjalike arenduskülgsete alus- ja rakendusüuringute korraldamine, et hinnata õpetaja ettevalmistuse kvaliteeti. Sellega motiveeritakse koolituste

Õpetajate täienduskoolitus

pakkujaid, et nende kavad vastaksid üha rohkem õpetajate vajadustele. Pedagoogidel ja haridusasutustel on tulevikus lihtsam koolituspakkumiste hulgast leida üles just selline, mis toetab nende vajadusi.

Üheks tegevussuunaks on haridusasutuste juhtide kompetentsusmudeli arendamine ja kasutusele võtmine. Tegevuskava näeb ette ka pedagoogide koostöövõrgustike arendamist. Programmi teavitussüritus on kavandatud kevadesse.

Kontakt: Keiu Tamm,
programmijuht, tel: 735 0711,
e-post: keiu.tamm@ekk.edu.ee

KOMMENTAAR:

ENE KÄPP,
TLÜ täiendõppekeskuse juhataja:
„Haridustöötajate koolitusturu nõrkadeks külgedeks on sihtgrupi piiratus ja suhteline püsivus. Täiendõppesüsteemi arengut toetava programmi elluviimise tulemusena peaksid vabaturumajanduse printsiibi kõrval rakenduma ka teatavad kontrolli tagavad ja juhuslikkust välistavad printsiibid, mis võimaldaksid saada ülevaadet toimuvast: koolitustajad, koolituse pakkujatest, pakumiste kvaliteedist ja haridus-

töötajate koolituseks riigieelarvest sihtotstarbelisena eraldatavate vahendite tegelikust kasutamisest.”

MIHKEL REBANE,

Kiili gümnaasiumi direktor:
„Haridusasutuse juhi kompetentsimudeli arendamine ja kasutuselevõtt on kindlasti väga oluline teema. Ühiskonna ootused kasvavad ja komplitseeruvad, tippjuhtide enesearendamist toetades toetame organisatsioonide arengut tervikuna. Koolijuhile annab kompetentsumudel raamistik ja mõtestatuse enesehindamiseks oma isikliku arengu kavandamiseks. Teisalt peab tööandjal või mõnel teisel kõrgemal seisval organil olema selleks, et koolijuhi tööd ja tulemusi adekvaatselt hinnata, mingi kokkulepitud raamistik.”

EVE EISENSCHMIDT,

TLÜ Haapsalu kolledži direktor:
„Õpetajakond on väga mitmekihiline ja sestap tuleb leida ja rakendada ka väga erinevaid koostöövorme ja -võrgustikke. Kõige levinum on erialane koostöö, siiani toimivad aineseksioonid maakondades. Koostöövõrgustikel on ka teraapiiline, nõustav roll, maapiirkondades ka sotsiaalne roll, õpetajad korraldavad ühiselt õpilaste üritusi ja endale koolitusi. Tehnoloogiaajastul võib koostööks kasutada eri meetodeid. Valminud on õpetaja e-portfoolio. Seda saab kõnealuse programmi raames edasi arendada ja kasutajaid koolitada.”